

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Hoe reduceert het ministerie van VWS zijn CO₂-uitstoot?

CO₂-Prestatieladder: doelen en maatregelen 2022

Inhoud

Inleiding	4
Reductiedoelstellingen	5
Maatregelen energie en vastgoed	6
Maatregelen zakelijke mobiliteit	9
Verwachte effecten van maatregelen	10

Inleiding

Ingegeven door het Klimaatakkoord en volgend op het besluit van de Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijk (ICBR) in juni 2021¹, is het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in januari 2022 gestart met de implementatie van de CO₂-Prestatieladder.

VWS start op trede 3 van de ladder, het gebruikelijke instapniveau van de prestatieladder, waarin het eigen energieverbruik centraal staat in de vorm van verwarming, verlichting en zakelijke mobiliteit. Dit betreft scope 1 en 2 en zakelijke mobiliteit uit scope 3 volgens het Greenhouse Gas Protocol (GHG)²:

Eigen Uitstoot

Scope 1: Eigen direct gas- en brandstofverbruik

- Brandstof wagenpark
- Aardgas verwarming

Scope 2: Eigen indirect energieverbruik

- Elektriciteit
- Stadswarmte

Uitstoot buiten de organisatie

Scope 3: Indirect energieverbruik in de keten

- Vliegen, zakelijk gebruik privéauto's, OV³
- Upstream: Inkoopketen materialen en diensten
- Downstream: 'gebruikers' geleverde diensten, effect van uitvoering beleid

Op 3 november 2022 is [de voetafdruk](#) van het ministerie van VWS gepubliceerd.

¹ Besluit ICBR: alle ministeries voeren de CO₂-Prestatieladder in <https://www.iedereendoetwat.nl/actueel/nieuws/2021/11/02/rijk-als-werkgever-zet-in-op-duurzaamheid>

² <https://ghgprotocol.org/>

³ In een CO₂-voetafdruk conform de CO₂-Prestatieladder op niveau 3, worden de scope 3 emissies (categorie Business Travel) meegenomen in de emissie inventaris

Reductiedoelstellingen

In lijn met de Rijksbrede doelstellingen, ambieert VWS een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030. Daarvoor schetsen we in dit document een pad op basis van het Rijksbeleid en onze eigen vastgestelde CO₂-voetafdruk, met als gevolg de volgende energie- en CO₂-reductiedoelstellingen:

CO₂ reductiedoelstellingen:	Deze reductiedoelstellingen hebben betrekking op de volgende meest materiële emissies:
Scope 1:	
• Gasinkoop van alle rijksgebouwen in 2030 voor minimaal 50% afkomstig van hernieuwbare bronnen.	Aardgasverwarming
• In 2020 is het wagenpark 20% zero emissie, in 2028 100%.	Wagenpark
Scope 2:	
• Elektriciteit is 100% hernieuwbaar in 2030.	Elektriciteit
Scope 3 – Business Travel:	
• 50% CO ₂ -reductie door zakelijke reizen (incl. woon-werk verkeer) in 2030 ten opzichte van 2016.	Zakelijke reizen met: OV, internationale trein, privé auto (gedeclareerde dienstreizen), en vliegtuig.
Reductiedoelstellingen energiebesparing:	
Gemiddeld 2% energiebesparing per jaar voor de rijksgebouwen.	
Gasverbruik van alle rijksgebouwen in 2030 met 30% afgenomen ten opzichte van 2019.	

In dit document worden de belangrijkste maatregelen die VWS neemt voor verduurzaming van zijn energieverbruik beschreven, afkomstig uit het overkoepelende CO₂-managementplan.

Bij het formuleren en vaststellen van de maatregelen hebben we de rijksbrede doelstellingen als basis gebruikt en ligt de focus op de grootste bronnen van CO₂-uitstoot op VWS niveau. Dit zijn het energieverbruik in de panden, het wagenpark, en vliegwezen.

Maatregelen energie en vastgoed

De panden die VWS in gebruik heeft zijn voor het grootste deel in beheer van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het RVB werkt als onderdeel van het Rijk ook aan verduurzaming van de rijksbedrijfsvoering. Daarbij maakt het RVB gebruik van een mix aan maatregelen geïnspireerd door de Trias Energetica: beperken, hernieuwen, efficiënt gebruik. De maatregelen van het RVB voor het vastgoed zijn o.a. vastgelegd in de routekaart kantoren.⁴

Als bewoner van panden die in beheer zijn van het RVB zijn wij goeddeels afhankelijk van de planning van het RVB voor het doorvoeren van ingrijpende maatregelen zoals gebouwisolatie, vervanging van alle verlichting door LED lampen etcetera. Dat wil niet zeggen dat we als bewoners niets zelf kunnen doen.

De volgende maatregelen lopen al rijksbreed voor onze panden:

Onderwerp	Bijzonderheden
Verduurzaming rijkskantoorgebouwen	Twee jaar geleden is er een Routekaart voor een CO ₂ -neutrale rijkskantorenvoorraad gemaakt. Naast CO ₂ -neutrale rijkskantoren in 2050, moeten we ons ook richten op circulariteit, klimaatadaptief bouwen en het stimuleren van biodiversiteit in en rondom onze gebouwen. Het Rijk breidt daarom deze routekaart uit, zodat ze 'natuurlijke momenten' in de levensduur van gebouwen kan gebruiken voor meer duurzame aanpassingen. Denk aan vervanging van dakbekleding, isolatie, zonnepanelen of energieneutrale installaties.
Gasverbruik	Doelstelling 2030: Het gasverbruik van het Rijk is in vergelijking met 2019 met 30 procent gedaald. Aan de routekaart voor rijkskantoren is toegevoegd dat bij nieuwbouw of grote renovatie, een kantoor van het aardgasnet wordt afgesloten.
Hernieuwbare elektriciteit	Doelstelling 2030: In het Klimaatakkoord is afgesproken ernaar te streven dat 100 procent van het totale elektriciteitsverbruik door de Rijksoverheid in 2030 uit hernieuwbare elektriciteit bestaat. Verder is door de lidstaten van de Europese Unie (EU) afgesproken dat in 2030 minimaal 32 procent van de in de EU opgewekte energie (elektriciteit, gas en warmte) duurzaam moet zijn opgewekt. Het Rijk koopt 100 procent groene stroom opgewekt door wind in (de afgelopen vijf jaar), maar daarvan komt een deel (51 procent) uit Europese windenergie.
Hernieuwbaar gas	Doelstelling 2030: Gasverbruik van het Rijk moet voor minstens 50 procent afkomstig zijn van hernieuwbare bronnen. Duurzame inkoop van hernieuwbaar gas is op dit moment bijna niet mogelijk, omdat er weinig hernieuwbaar gas wordt gemaakt. Vanaf 2023 koopt het Rijksvastgoedbedrijf een klein deel duurzaam gas in. In de jaren daarna gaat dit volume langzaam omhoog. Hiervoor moet de duurzame gasproductie wel toenemen.
Energielabels rijkskantoren	A. In 2030 hebben rijkskantoren gemiddeld energielabel A. B. In 2023 hebben rijkskantoren minimaal energielabel C. C. Voor de rijkskantoren van het Rijk zelf streeft het Rijk naar gemiddeld label B in 2023. Daarnaast vinden de volgende activiteiten doorlopend plaats: <ul style="list-style-type: none">• het gebruik van ledverlichting in kantoren;• het verbeteren van klimaatinstallaties;• het gebruikmaken van hernieuwbare warmte (bijvoorbeeld via warmtekoel-opslaginstallaties in combinatie met warmtepompen);• het verbeteren van de isolatie van rijksgebouwen;• het plaatsen van zonnepanelen.

⁴ <https://www.rijksvastgoedbedrijf.nl/documenten/richtlijn/2019/06/04/routekaart-stelsel-kantoren>

VWS specifiek hebben wij het volgende voor ogen:

Onderwerp	Toelichting
Energiebesparing algemeen	We gaan in het najaar van 2022 in gesprek met de facilitair beheerders en assetmanagers van de verschillende panden bekijken waar nog mogelijkheden zijn om energie te besparen, zonder grote investeringen te hoeven doen. Zo willen we samen met SZW in gesprek met FMH om bijvoorbeeld te bekijken of de roltrappen in de Resident niet minder lang/vaak kunnen draaien en of verlichting in het bedrijfsrestaurant in rustige uren minder kan.
Optimaliseren installaties en sensoren	Met het optimaliseren van de instellingen van installaties en sensoren voor verlichting en klimaatbeheersing, dragen we bij aan energiebesparing. We gaan daartoe het najaar van 2022 in gesprek met de facilitair dienstverleners.
Vergroten bewustzijn van medewerkers	Door doorlopende communicatie over de CO ₂ -voetafdruk en mogelijkheden om eenvoudig energie te besparen willen we het bewustzijn en commitment bij medewerkers vergroten en zo bijdragen aan energiebesparing. Van september 2022 t/m februari 2023 werken we in dit kader we samen met een team studenten van TU Delft en Universiteit Leiden aan het project Sustainable Seduction, met als doel medewerkers bewust te maken van verschillen in gedrag thuis en op kantoor mbt duurzaamheid en om op creatieve, ludieke wijze duurzaam gedrag te bevorderen.
Onderzoek naar mogelijkheden en opbrengsten beperken dataverkeer en -opslag	Dataverkeer (e-mail) en -opslag (netwerkschijven, mailboxen, samenwerkingsruimtes) kosten veel energie. Er wordt tot dusver echter niet gestuurd op het beperken daarvan uit het oogpunt van energiebesparing. Team Duurzaam VWS wil in 2023 in samenwerking met CIO-office en SCC-ICT verkennen hoe op dit onderwerp gestuurd kan worden op energiebesparing.

Het RIVM bewoont een aantal panden die ook als kantoor aan te merken zijn. Die panden zijn echter eigendom van een particuliere eigenaar. Daarnaast heeft het RIVM een groot aantal laboratoria, die niet zomaar dezelfde besparingsmaatregelen kunnen nemen als kantoren. De verhuizing naar een nieuw, duurzaam pand is uitgesteld naar 2025. Het RIVM heeft daarom een eigen set maatregelen opgesteld om ook op de huidige locatie te kunnen werken aan energiebesparing:

Het RIVM is trekker van de onderstaande maatregelen:

Maatregel	Toelichting
RIVM verhuist integraal naar nieuw, duurzaam gebouw op de Uithof te Utrecht	Deze verhuizing is door vertraging in de bouw uitgesteld naar 2025. Op de nieuwe locatie worden labs gedeeld, wat extra zal bijdragen aan energiebesparing.
RIVM vraagt de eigenaar Nederlandse groene stroom in te kopen	Op dit moment is de stroom bij het RIVM Europese windenergie, die echter voor de ladder als grijs wordt gezien. Vanwege het waarschijnlijk langere verblijf op de huidige locatie en het vernieuwen van het energiecontract van de eigenaar in 2023, is dit het juiste moment om deze maatregel voor te stellen. Het RIVM onderzoekt (bij de pandeigenaar) of het mogelijk om groene stroom in te kopen. Begin 2023 verwacht het RIVM hier meer duidelijkheid over te kunnen geven.
RIVM neemt energiebesparing mee in huisvestingsplan	Vanwege het langere verblijf op de huidige locatie wordt een huisvestingsplan opgesteld. Hierin zullen energiebesparende maatregelen worden meegenomen om ook te kunnen voldoen aan het Bouwbesluit 2012 waarin is opgenomen dat kantoren per 1-1-2023 minimaal energielabel C moeten hebben.

Maatregel	Toelichting
Optimaliseren capaciteit koel- en vriesinstallaties	Koel- en vriesinstallaties zijn verouderd. Er gaat in 2023 gekeken worden of een aantal installaties vervangen kan worden. Dit kan grote energiebesparing opleveren (en ook zorgen voor uitfasering bepaalde koelmiddelen).
Vergroten bewustzijn van medewerkers	Door doorlopende communicatie over de CO ₂ -voetafdruk en mogelijkheden om eenvoudig energie te besparen willen we het bewustzijn en commitment bij medewerkers vergroten en zo bijdragen aan energiebesparing.
Onderzoek: kan SSC Campus 's avonds beeldschermen e.d. "hard" uitzetten?	Apparatuur die stand by staat, verbruikt ook energie. Een centrale uitknop is een makkelijke manier om energie te besparen. Dit wordt in 2022 met SSC Campus besproken.
Onderzoek: meedoen aan LEAF in labomgeving	<p>LEAF is een Brits initiatief om laboratoria te verduurzamen. We willen onderzoeken of dit initiatief bruikbaar is voor RIVM laboratoria. In het kader van het vak Sustainable Challenge bij TU Delft en Universiteit Leiden wordt daar al vooronderzoek op gedaan.</p> <p>In 2023 gaan team Duurzaam VWS en het RIVM in gesprek met andere laboratoria van andere ministeries over de voor- en nadelen van deelname aan het LEAF programma.</p>

Maatregelen zakelijke mobiliteit

De maatregelen voor zakelijke mobiliteit gaan uit van drie onderdelen: wagenpark, vliegen en het zakelijk gebruik van privéauto. Daarvan was in 2019 de grootste uitstoot afkomstig van vliegreizen door het kerndepartement en het RIVM. Voor het kerndepartement vooral vanwege reizen naar de overzeese delen van het koninkrijk en werkbezoeken, het RIVM vooral vanwege werk- en congresbezoek. De hoogste zakelijke mobiliteit met privéauto's komt op het conto van de IGJ, vanwege de inspectiebezoeken op locatie.

De volgende rijksbrede maatregelen gelden al:

Onderwerp	Toelichting
CO ₂ -uitstoot reizen	Doelstelling 2030: Het halveren van de CO ₂ -uitstoot van zakelijke mobiliteit voor 2030 in vergelijking met 2016. Het doel om de CO ₂ -uitstoot van zakelijke mobiliteit voor 2030 te halveren, is bij de CAO besprekingen van het Rijk op de agenda gezet. Een aantal voorbeelden van hoe dit eruit ziet : ambtenaren kunnen een extra vergoeding van 500 euro krijgen als ze een fiets willen kopen. Ook is een pilot gestart voor een 'leasefietsregeling'.
Vliegen	Voor vliegen geldt de afspraak dat we niet meer naar bestemmingen vliegen die binnen 8 uur op een andere manier bereikbaar zijn. Naar Londen, Parijs en Berlijn gaan we dus voortaan per trein. Daarnaast moeten alle civiele auto's van het Rijk in 2028 klimaatneutraal zijn. Vliegreizen hebben een enorme invloed op het klimaat voor de uitstoot van broeikasgassen. Tegelijk is er door de coronacrisis veel minder gevlogen en kregen buitenlandse dienstreizen vaak een digitaal alternatief.
Zero-emissie wagenpark	Doelstelling 2028: In het Klimaatakkoord staat het doel om een civiel Rijkswagenpark te hebben dat 100 procent zero-emissie is.

Voor VWS specifiek hebben wij het volgende voor ogen:

Onderwerp	Toelichting
Leasefiets	VWS neemt sinds 2021 deel aan de pilot elektrische leasefiets om zakelijk autoverkeer terug te dringen.
Onderzoeken mogelijkheid CO ₂ budget voor dienstreizen	In aanvulling op de maatregel hierboven, willen we in 2023 onderzoeken of een reisbudget gekoppeld kan worden aan een CO ₂ budget; reizen met de trein is dan veel 'goedkoper' dan een vliegreis. Dit heeft wel arbeidsvoorwaardelijke kanten die onderzocht en met o.a. OR besproken moeten worden.
Aanscherping parkeerbeleid RIVM	De huidige locatie van het RIVM is voor medewerkers en bezoekers sneller met de eigen auto dan met het OV te bereiken. De ruime parkeergelegenheid werkt dit ook in de hand. Vooruitlopend op de verhuizing naar de Uithofcampus in Utrecht gaat het RIVM in 2023 bekijken hoe medewerkers en bezoekers te bewegen zijn met OV of (e-)fiets te reizen, ook voor werkbezoeken.

Verwachte effecten van maatregelen

In totaal gaat het om 23 maatregelen, in verschillend stadium van ontwikkeling. Veel maatregelen zijn in de verkennende fase, wat past bij deze opstart van de CO₂-Prestatieladder. Hopelijk leveren die verkenningen ook daadwerkelijk rendement op. De effecten van de maatregelen zijn, voor zover mogelijk, berekend door Aveco de Bondt. In onderstaande tabel een samenvatting.

Kernmaatregelen 2022-2024	Verwachte reductie (ton CO ₂)*
Optimaliseren capaciteit koel- en vriesinstallaties.	591
Plan van Aanpak naar 15% gas reductie in 2023. Mogelijke maatregelen: sluiting pand, verwarming nog later zetten.	327
De temperatuur van de airconditioning verhogen.	293
Temperatuur in alle panden verlagen van 21 naar 19 graden.	163
Elektrificatie wagenpark IGJ en kerndepartement.	127
Aanscherping parkeerbeleid RIVM.	11
Trein i.p.v. vliegtuig bij reistijd korter dan 8 uur.	7
Deelname VWS vanaf 2021 aan pilot elektrische leasefiets.	7

Verkennende maatregelen 2022-2024	Verwachte reductie (ton CO ₂)*
Overstappen naar NL groene stroom o.a. door RIVM.	5.857
RIVM energiebesparing meenemen in huisvestingsplan.	456
Inkopen groen gas.	516
Optimaliseren installaties en sensoren.	118
Wagenpark RIVM elektrificeren.	104
Vergroten bewustzijn van medewerkers.	397
Onderzoeken mogelijkheden en opbrengsten van beperken dataverkeer en -opslag.	n.t.b.
Onderzoek: zijn 's avonds beeldschermen e.d. "hard" uit te zetten?	n.t.b.
Onderzoeken mogelijkheid om CO ₂ -budget voor dienstreizen in te stellen.	n.t.b.
Roltrappen voorzien van een frequentieregeling.	n.t.b.
Bedrijfsrestaurant en aanlandverdiepingen voorzien van slimme verlichting.	n.t.b.
Verhuizing van RIVM naar Utrecht Science Park	n.t.b.
Verkenning reductiekansen LEAF-certificering voor RIVM.	n.t.b.
Rijksgebouwen verduurzamen op natuurlijke momenten.	n.t.b.
Rijksgebouwen minimaal van energielabel C in 2023 en minimaal A/B in 2030 voorzien.	n.t.b.

De kernmaatregelen leveren een reductie op van ruim 15% op de voetafdruk ten opzichte van 2021.

De verkennende maatregelen leiden in potentie tot een (veel) grotere reductie, met name het rijksbreed inkopen van gegarandeerde groene stroom en de verhuizing van het RIVM naar de nieuwe, duurzame locatie. De komende jaren werken we door aan het realiseren van die maatregelen en aan het identificeren van nieuwe mogelijkheden voor CO₂ reductie.

Dit is een uitgave van
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Bezoekadres
Parnassusplein 5 | 2511 vx Den Haag

Postadres
Postbus 20350 | 2500 EJ Den Haag
Telefoon 070 340 79 11
www.rijksoverheid.nl

december 2022